

Årets Ossietzkypris tildeles Julian Assange

19. oktober 2023

Retten til informasjon er en forutsetning for ethvert demokrati. Julian Assange tildeles Ossietzkyprisen 2023 for sitt kritiske pressearbeid og sin innsats med å varsle om kritikkverdige forhold i USAs og de alliertes krigføring.

Julian Assange har som publisist og redaktør spilt en avgjørende rolle i å belyse alvorlige krigsforbrytelser begått av USA og de allierte i Afghanistan og Irak, og den ulovlige fengslingen og torturen av fanger på Guantánamo.

Julian Assanges publisering av hemmeligholdte dokumenter i 2010 har bidratt til viktige debatter om legitimiteten til krigshandlinger begått av USA, en av Norges viktigste allierte. Informasjonen ga et sannere bilde av brutalitet og maktmisbruk, og USAs grove brudd på krigens regler.

Avsløringene dannet grunnlaget for nyhetsoppslag i medier verden over, og ga allmennheten muligheten til å korrigere og forhindre maktmisbruk og menneskerettsbrudd – slik kritisk journalistikk skal gjøre.

Uten de lekkede dokumentene som Julian Assange publiserte, ville vi ikke hatt denne innsikten.

Julian Assanges innsats for retten til informasjon har kommet med en høy personlig pris. Han sitter fengslet i det britiske høyrisikofengselet Belmarsh på sitt femte år, med begrenset kontakt med familie og uten normal kommunikasjon med sine advokater. Helsen hans har blitt betraktelig svekket i løpet av tiden han har vært innesperret. Den behandlingen Julian Assange har vært og er utsatt for, kan være i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen, som forbyr enhver form for tortur og umenneskelig behandling.

Julian Assange risikerer å bli utlevert til USA under spionparagrafen, som har en strafferamme på inntil 175 års fengsel. Det er kun én rettshøring og én siste ankemulighet som nå hindrer utlevering.

Essensen i undersøkende journalistikk er å systematisk arbeide for å avdekke sannferdig informasjon, særlig om kritikkverdige samfunnsforhold og maktmisbruk. Ifølge den amerikanske lovgivningen er det offentliggjøringen i seg selv som kan gi grunnlag for dom etter spionasjeloven. Noe som innebærer mulig straffeforfølgelse også av de nyhetsmedier som videreformidler lekket materiale. En tiltale etter spionparagrafen vil ha

graverende følger for presse- og ytringsfriheten verden over, og undergraver journalisters rettssikkerhet, også her i Norge. Om Julian Assange utleveres til USA angripes selve kjernen i pressefriheten og kan bety en historisk svekkelse av uavhengig, kritisk journalistikk.

Det er også store utfordringer for rettssikkerheten når en australsk statsborger kan arresteres i et europeisk land og utleveres til straffeforfølgelse i USA for noe som er publisert på Internett.

Borgernes rett til informasjon er en forutsetning for demokratiet. Uten et demokrati basert på opplyste borgere kan ikke maktmisbruk og overgrep korrigeres og endres. Julian Assange har her forsvart demokratiets kjerne. Som flere forgjengere har Julian Assange ivaretatt rollen som publisist på dette sensitive området, en rolle som ofte blir kritisert i samtiden, men som når historien skal skrives i ettertid, vil bli anerkjent som svært betydningsfull.

Utdelingen av Ossietzkyprisen 2023 finner sted 15. november 2023 på Litteraturhuset i Oslo.

Om Ossietzkyprisen

Norsk PEN deler årlig ut Ossietzkyprisen for fremragende innsats for ytringsfriheten. Prisen deles ut til en person eller institusjon som over noe tid, eller i forbindelse med en spesiell sak eller hendelse, har gjort en særlig innsats for ytringsfriheten. Prisvinner bør ha en tilknytning til Norge, personlig eller i forbindelse med den aktuelle saken. Den årlige prisutdelingen skjer i forbindelse med Fengslede Forfatteres Dag 15. november. Juryen for Ossietzkyprisen består av Norsk PENs styre. Alle kan nominere kandidater til Ossietzkyprisen. Kandidatene blir presentert for juryen, og deres oppgave er å evaluere kandidatene og utnevne prisvinner.

Om Carl von Ossietzky

Carl von Ossietzky (1889-1938) var en tysk journalist og pasifist. Gjennom sitt arbeid som redaktør i tidsskriftet Die Weltbühne avslørte han tysk opprustning i strid med Versaillestraktaten. Han ble dømt til fengsel for forræderi og ble i 1933 satt i konsentrasjonsleir, der han ble alvorlig mishandlet. I 1936 ble Ossietzky tildelt Nobels fredspris for 1935 for sitt verdifulle fredsarbeid, men ble nektet å reise til Norge for å motta prisen. Ossietzky døde på sykehuset i Berlin 4. mai 1938 av tuberkulose og senskader fra mishandlingen i konsentrasjonsleiren.